

ACCOUNTICA Miesięcznik

Nr 8/Październik 2009/www.gierusz.com.pl

Spis treści :

1. Zakres ujawnień transakcji zabezpieczających w sprawozdaniu finansowym – mgr Katarzyna Gierusz
Artykuł kończy cykl poświęcony instrumentom pochodnym i rachunkowości zabezpieczeń. Autor zwrócił szczególną uwagę na sposób prezentacji informacji o transakcjach zabezpieczających w sprawozdaniu finansowym. Ponadto, przedstawiono końcowe wnioski sformułowane na podstawie wszystkich artykułów z tego cyklu.

Zakres ujawnień transakcji zabezpieczających w sprawozdaniu finansowym.

Informacja dodatkowa jest tą częścią sprawozdania finansowego, na podstawie której można uzyskać najwięcej wiadomości na temat wykorzystania przez jednostkę instrumentów zabezpieczających. § 41 Rozporządzenia jak i MSSF 7 *Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji* nie precyzują stopnia dokładności prezentowanych informacji, wyznaczają jedynie główne punkty, które powinny zostać umieszczone w opisie. Podmiot gospodarczy powinien mieć na uwadze, aby ujawniane materiały nie były zbyt lakoniczne, a jednocześnie by nie przeciążać sprawozdania zbędnymi danymi.

Niezależnie od sporządzonej dokumentacji jednostka ma obowiązek dokonać opisu przyjętych celów i zasad zarządzania ryzykiem finansowym. Bez względu na rodzaj powiązania podmiot powinien sporządzić opis instrumentu zabezpieczającego wraz z wartością godziwą na dzień bilansowy, pozycji zabezpieczanej oraz dokonać charakterystyki ryzyka. W przypadku zabezpieczenia planowanej transakcji lub uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania sprecyzowania wymaga przewidywany okres ich zajęcia, kwoty wszelkich odroczonej lub nie zaliczonych zysków lub strat oraz termin uznania ich za przychody lub koszty finansowe.

Tabela 11. Ujawnienia dotyczące zabezpieczenia planowanej transakcji lub uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania.

Lp.	Opis instrumentu zabezpieczającego	Opis pozycji zabezpieczanej	Wartość godziwa instrumentu zabezpieczającego na dzień bilansowy	Oszacowana wartość godziwa zabezpieczonych przepływów na dzień bilansowy	Kwoty odroczonej lub nie naliczonych zysków lub strat	Przewidywany termin uznania odroczonej lub nie naliczonych zysków/ strat za przychody lub koszty finansowe
1						
2						
3						
....						

Źródło: P. Czajor, 2007, str. 1585.

Ponadto, w sytuacji odniesienia zmian wartości godziwej na kapitał z aktualizacji wyceny należy przedstawić kwoty: odpisów zwiększających i zmniejszających ten kapitał, nieefektywnych części zabezpieczenia rozpoznanych w rachunku zysków i strat wynikających z zabezpieczenia przepływów pieniężnych oraz inwestycji netto w jednostkach zagranicznych, odpisane z kapitału i zaliczone bądź do przychodów lub kosztów finansowych bądź też do wartości początkowej składnika aktywów lub zobowiązań, które do tego dnia były objęte planowaną transakcją lub stanowiły uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie poddane zabezpieczeniu.

MSR Nr 32 §42 i Rozporządzenie § 36 są zgodne co do kwestii wykazywania aktywów i zobowiązań finansowych w bilansie w kwocie netto. Jednak taki sposób prezentacji dozwolony jest wyłącznie w przypadku, gdy jednostka:

- posiada ważny prawnie tytuł do kompensaty określonych aktywów i zobowiązań finansowych,
- zamierza rozliczyć transakcję w wartości netto lub jednocześnie zrealizować składnik aktywów i wykonać zobowiązanie.

W przypadku transakcji zabezpieczających podmiot ma prawo dokonać kompensaty ze względu na drugi warunek. Rozliczenie transakcji w ramach powiązania następuje w tym samym dniu, co w

praktyce oznacza, że przepływy pieniężne są w istocie równe pojedynczej kwocie netto.

Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na fakt, że kompensata składnika aktywów finansowych i zobowiązania finansowego nie jest tożsama z wyłączeniem którejś z pozycji z bilansu. Różnica sprowadza się do tego, że usunięcie może powodować powstanie zysku lub straty, co z kolei nie ma miejsca w przypadku kompensaty.

Podsumowując cykl artykułów poświęcony rachunkowości zabezpieczeń należy zwrócić uwagę na trzy podstawowe zagadnienia: sposób początkowego ujęcia powiązania zabezpieczającego w księgach, miejsce odniesienia wyceny na dzień bilansowy oraz zakres ujawnień w sprawozdaniu finansowym. Należy stwierdzić, że sposób rozwiązania powyższych kwestii jest niewątpliwie związany z rodzajem derywatu oraz typem transakcji zabezpieczającej. Nabycie kontraktu futurs forward, swap czy opcji wpłynie bezpośrednio na początkowe zapisy na kontach. Ich ewidencja będzie uzależniona od wpłaty depozytu początkowego bądź premii. Rozwiązanie dwóch ostatnich problemów uzależnione będzie od celu ustanowienia powiązania zabezpieczającego. Skutki zmiany wartości w przypadku zabezpieczenia wartości godziwej powinny zostać odniesione na rachunek wyników. Z kolei w sytuacji zabezpieczenia przyszłych przepływów pieniężnych

skutki te powinny zostać ujęte w kapitale z aktualizacji wyceny. Kwestia ujawnień dodatkowych informacji również uzależniona jest od celu zawarcia transakcji.

Głównym celem cyklu było zebranie i usystematyzowanie wiedzy z obszaru rachunkowości zabezpieczeń. Przeprowadzone badania pozwalają na sformułowanie następujących wniosków:

1. podstawowymi instrumentami pochodnymi są kontrakty forward, futures, swap oraz opcje;
2. derywaty wykorzystywane są w celach spekulacyjnych, zabezpieczających i arbitrażowych;
3. wartość godziwa jest jedyną poprawną metodą pomiaru wartości kontraktów terminowych;
4. głównymi kierunkami wykorzystania instrumentów pochodnych w celach hedgingowych jest zabezpieczenie wartości godziwej oraz przyszłych przepływów pieniężnych;

5. podstawową różnicą w obszarze ewidencji transakcji zabezpieczających w księgach rachunkowych jest sposób odnoszenia wyceny bilansowej derywatów. W przypadku zabezpieczenia wartości godziwej zmiana wartości ujmowana jest w przychodach lub kosztach finansowych bieżącego okresu. Natomiast w sytuacji zabezpieczania przyszłych przepływów pieniężnych odnoszona jest na kapitał z aktualizacji wyceny;
6. brak istotnych różnic między polskimi i światowymi regulacjami w zakresie rachunkowości zabezpieczeń;
7. rachunkowość zabezpieczeń jest jedynym poprawnym narzędziem w przypadku stosowania instrumentów pochodnych w celach hedgingowych. Implementacja tych zasad ma kluczowe znaczenie przede wszystkim w sytuacji zabezpieczenia przyszłych przepływów pieniężnych (pozwala przypisać, zgodnie z zasadą współmierności, koszty i przychody do odpowiednich okresów sprawozdawczych).

Literatura:

1. Czajor P., *Transakcje pochodne i zabezpieczenia*, w pracy *Rachunkowość 2007: rachunkowość i sprawozdawczość finansowa*, pod red.: B. Wawrzyńczak- Jędryka, Dom Wydawniczy ABC Polskie Wydawnictwa Profesjonalne, warszawa 2007.
2. Międzynarodowe Standardy Rachunkowości Nr 32- Instrumenty finansowe: ujawnienie i prezentacja